

El nom dels carrers

El darrer ple de l'Ajuntament de Tortosa va aprovar, entre altres assumptes, el canvi del nom d'alguns carrers de la ciutat. La mesura es limita a quatre espais públics però, en qualsevol cas, força significatius per les noves denominacions: Rafel Vidiella, Pepeta la Paisana i plaça del Mercat. En qualsevol cas, però, la decisió s'ha quedat curta per l'existència de noms incompatibles amb l'actual realitat.

Josep Bayerri Raga
periodista

Sempre els noms dels carrers han estat lligats a les circumstàncies socials i polítiques del moment. El 1877, quan es realitzà el primer exemple —l'actual barri del Rastre—, es van escollir noms famosos dels darrers intents de recuperar el poder colonial. A la plaça se li assignà el nom de Duc de Tetuan, general que va guanyar la batalla contra els marroquins, i després se li canvià per l'actual de plaça Mossèn Sol. La resta dels carrers recorda gestes militars durant l'anomenada Guerra del Pacífic: carrer Callao, per la batalla naval; carrers Méndez Núñez i Topete, almiralls que comandaven la flota.

Pel que fa a l'exemple del Temple, l'espai més important, la plaça d'Alfons XII, que set anys (1931-1939) s'anomenà plaça de la República, va rebre el nom en memòria del rei mort el 1885, per haver atès la petició d'enderrocar la muralla (1880), la qual cosa obria la ciutat cap a l'estació del tren i les hortes del Temple. Molts dels carrers de l'exemple conserven els seus noms inicials, sense connotacions polítiques, com Des-

puig, San Ildefonso, Berenguer IV, Genovesos i, especialment, la plaça. Altres, no són els originals, ja que canviaren en diversos moments, com fou el cas del carrer de la Unió (rebatejat com a Teodor González), el carrer Conde de Aranda (avui Pare Cirera), el carrer Campomanes (que canvia per Argentina, arran de la visita a Espanya d'Evita Peron el 1947) i el més important, el carrer de l'Estació (que el 1905 passà a carrer Cervantes).

Quan se van inscriure els carrers sorgits de la perllongació de l'exemple al Parc, es va optar per noms de la vida tortosina. Així, van nàixer els carrers Marquès de Bellet, Comte de Bañuelos, Enric d'Ossó, Maria Rosa Molas, Lamote de Grignon, Joan Moreira i Verges Paulí. El mateix criteri es va continuar a les noves urbanitzacions del Temple dels anys vuitanta del segle XX, amb Adrià d'Utrecht, Montserrat Vilarich, Bernard Vilamari, Mossèn Manyà, Soriano Montagut, Germans Cerveto, Mossèn Bellpuig. També quan es va eliminar la referència al *Grupo 13 de Enero* donant nom als carrers interiors, que no en tenien; els alcaldes Bes Hediger i Josep Rodríguez, l'arquitecte Joan Abril, el polític Bosch Fustegueres, els cronistes Mestre i Noé i Manuel

El parc Rafel Vidiella recordarà a qui fou conseller de la Generalitat, sindicalista a la CNT i la UGT, màxim dirigent del PSOE a Catalunya i fundador del PSUC.

Beguer i el sacerdot Ovidio Tobias, mort prematurament, que tingué rellevància els anys seixanta.

Diferent fou al barri de Ferreries. L'any 1945, quan se va acabar la urbanització de l'exemple, popularment conegut com a Cases Barates, se van batejar els carrers resultants. Per al principal, se va triar el nom de Cristòfor Colom, atenant la tesi local que havia nascut a la tortosina illa de Gènova, un illot que ocupava el que avui és Ferreries.

Per als altres, se van escollir noms de figures dels temps gloriosos de l'imperi colonial espanyol, com nava el franquisme: Hernán Cortés, exterminador de la població autòctona de les nacions Azteca i Maya; Francisco Pizarro, que va fer el mateix al Perú, aniquilant l'imperi incaic; i Sebastián Elcano, que a les ordres del portuguès Magallanes va donar la primera volta al món. Al darrer carrer li fou imposat el nom de Marquès de Comillas, un personat-

ge nefast que es feu ric amb el tràfic d'esclaus, a qui, fa vint anys, Barcelona li va retirar el nom i l'estàtua a una plaça. Durant els mateixos anys se va posar nom a grups habitatges construïts pels sindicats oficials d'aleshores. Així, van nàixer el Grupo Hermanos Cruells, Luis Llasat i Mariano Tornadijo, tots ja decaiguts.

Quan vaig ser regidor (1983), vaig proposar, i així es va acceptar, retolar l'avinguda Marcehí Domingo a Ferreries i carrer Primitiu Sabaté a Jesús, en este cas malgrat les pressions en contra. El 2017 se va reconèixer Gerard Verges amb el nom de la nova plaça davant l'edifici de la Generalitat. Després va arribar el canvi de nom de la plaça Joaquín Bau per plaça 1 d'Octubre, com a resposta a la violenta reacció espanyola a la celebració del plebiscit de 2017; va seguir el 2019 la proposta de la CUP amb Moverm i ERC (10 vots) de substituir plaça d'Espanya per plaça de l'Ajuntament, però no va tirar endavant per l'oposició de PDCat —ara Junts—, el PSC i Ciutadans (11 vots). Este canvi de nom queda en peu com a simple mesura d'higiene democràtica i de decència humana, amb l'objectiu d'eliminar els noms dels personatges enaltits pel nacionalisme imperialista espanyol.